

ANASTÁZIA

MOTÝL

ROMANOVOVA

*Ani cárská krv
nezachráni život*

NADINE BRANDES

**ANASTÁZIA
ROMANOVÁ**

ANASTÁZIA ROMANOVOVÁ

NADINE BRANDES

VYDAVATELSTVO MOTÝL

ROMANOV

Copyright © 2019 by Nadine Brandes

Published by arrangement with Thomas Nelson,
a division of HarperCollins Christian Publishing, Inc.
All rights reserved.

Translation © Dáša Vallo 2019

Cover design © Faceout studio, Jeff Miller

Original package design © 2019 Thomas Nelson

Front cover illustration © Shutterstock

Autor photo © E.A. Creative Photography

Slovak edition © Vydavateľstvo Motýľ 2019

ISBN: 978-80-8164-201-2

Venujem všetkým, ktorým niekto ublížil,
a predsa v sebe našli odvahu veriť,
odpustiť a žiť.
Ste dôkazom, že svetlo vždy zvíťazí.

Počiatok

Moja krv je môj zločin.
Ak sa na ňu pozriete, je stále červená, ak sa jej dotknete, je stále mokrá. No ak sa do nej započúvate, zachytíte, že pulzuje v rytme jediného slova.

Romanovovci.

Romanovovci.

Romanovovci.

Práve pre toto meno, ktoré je späté s mojou krvou ako boľševik s Ruskou revolúciou, ma čaká smrť.

Pretože ani kráľovská krv nedokáže zastaviť výstrel z pištole.

25. apríla 1918
Tobolsk, Rusko

Dívala som sa, ako moje denníky horia v plameňoch. Stránky sa skrúcali ako pavúčie nohy tesne pred smrťou. Moja minulosť – moje príbehy – sa menili na popol a kúdole dymu. Nebudem však pre ne plakať. Bolševici by mi mohli vziať niečo omnoho cennejšie, slzy pre ne neuroním.

Do bielej kachľovej piecky v rohu miestnosti, kde som spávala s tromi staršími sestrami v Tobolsku v exile, som vhodila ďalší denník. Vykĺzla z neho na zem jedna snímka, akoby s vypätím všetkých síl chcela uniknúť svojmu osudu. Zohla som sa a zdvihla tú čiernobielu fotku.

Unavené čierne oči, dlhá a tmavá brada, vlasy starostlivo učesané po bokoch tváre: Grigorij Rasputin. Náš priateľ. Náš majster kúziel. Vyliečil Alexeja, radil mamke a začal ma učiť svojmu umeniu... až kým ho nezastrelili. Bolševici ho zabili bez mihnutia oka, bezstarostne, ako keď do seba večer prevracajú pohárik vodky. Alebo už hneď ráno, záleží na tom, koľko obetí im prešlo cez ruky.

A teraz išli po nás.

Vhodila som Rasputinovu fotografiu do ohňa. Ak to tu bolševici prehľadajú, práve ona by ma mohla najviac ohroziť. Dôkaz priateľstva s majstrom by hral proti nám. Hľadali čokoľvek, za čo by otca odsúdili, hoci sa zriekol ruského trónu.

Z nočného stolíka som schytila knihu kúziel a vtisla ju na spodok malej knižnice vedľa ďalších titulov. Bol to nemecký preklad – ruskí vojaci by ho len sťažka prečítali –, ktorý som ovinula obálkou z nemeckých rozprávok. Tak či onak, ak sa posnažia, nájdu ju.

Na chodbe som začula zvuky otcových vyleštených topánok. Prešli popri mojich dverách, zrazu zastali a vrátili sa. Otec otvoril dvere a s pokojným výrazom na zarastenej tvári mi prezradil: „Nasťa, už prišli.“

Zavrela som dvierka piecky a zamierila k nemu. Napriek nízkemu vzrastu stál vzpriamene a vznešene. Spoločne sme kráčali chladnou chodbou. V tichosti. Bývalý cár a bývalá princezná. Keď sme prechádzali okolo Alexejevej izby, nakukla som dnu. Môj trinásťročný brat ležal na posteli. Bol celý vychudnutý, pokožku mal sfarbenú dožlta a oči mu na kostnatej tvári svietili ako tmavé žiarovky. Ani si nás nevšimol.

Začala som päste. Vyliečim ho. Aj keď bolševici chcú zabiť všetkých mágov, aj keď nás prehľadajú, aj keď nás pošlú späť do Petrohradu, budem študovať umenie kúziel a nájdem pre Alexeja liek.

Začula som hluk vychádzajúci zo vstupnej haly a upriamila som naň svoju pozornosť. Napätie z príchodu bolševikov prebil strach z nevedomosti, prečo prišli.

V hale sme sa pripojili k našej stráži – vojakom, ktorí s nami tento posledný rok zotrvali a stali sa našimi priateľmi. Doničený koberec pohltil dupot našich krokov.

Neznámy muž stál vo dverách a zapľňal ich ako obrovský tieň. Bol vysoký a bledý, mal tmavé oči a hranatú hlavu s kučeravými čiernymi vlasmi. Jemu podobných som už párkrát

videla na honosných báloch a zábavách, na ktoré nám mamka dovolila ísť. Typ človeka, ktorý sa videl na piedestáli, zvyčajne intrigánsky vojvodca alebo politik, ktorého viac zaujímali moc a stúpanie po spoločenskom rebríčku ako tanec či konverzácia.

Netuším prečo, no takí ako on ma nikdy nemali radi.

Rámy okien do dvora trochu skreslili, no úplne nezakryli rady bolševikov, ktorí čakali na povel. Spiecky im zobali do plstenných topánok a vytrhávali kusy sivej tkaniny. Bolševici sa ani len nepohli. Muselo ich tam byť aspoň sto! Prečo tak veľa?

Otec vykročil k tmavookému mužovi a chcel mu podať ruku. „Vitajte v Toboľsku, veliteľ.“

Veliteľ mu však rukou nepotriasol, zato hlasno vyhlásil: „Volám sa Jakov Jurovskij. Na príkaz Leninovho Ústredného výboru musíme rodinu Romanovovcov presídliť.“

Presídliť? Žeby nám predsa len dovolili vrátiť sa domov? Už rok nás držia v tomto stiesnenom dome, nemôžeme ísť do mesta či tráviť na čerstvom vzduchu viac ako pár hodín denne. Ako len túžim opäť sa slobodne potulovať lesmi, zbierať hriby, niečo pestovať... dumať nad zaklínadlami.

Vzbĺkla vo mne iskra nádeje a čakala som na vysvetlenie.

Otec sťahol vystretú ruku, ktorou mu nik nepotriasol, a pokojne sa spýtal: „Kam?“

„To sa ešte uvidí.“ Veliteľov monotónny hlas iskričku nádeje pomaly zahasil.

„Kedy?“ spýtal sa otec.

„Okamžite.“

Mamka sedela v rohu miestnosti zabalená do hrubých prikrývk a aj napriek chorobe jej z tváre vyžarovala sila. Vystrela sa a povedala: „Ale náš syn je príliš chorý na takú cestu.“

„Mám príkaz bývalého cára bezodkladne premiestniť.“ Jurovskij zrazil päty k sebe, až blato z jeho topánok pristálo na koberci v hale. „Zvyšok rodiny ma nezaujíma.“

Zhikla som a zvuk sa niesol celou miestnosťou. Jurovskij na mňa upriamil pohľad. Odvedú otca bez nás? Našou jedinou útechou v exile bola jednota. Naša sila spočívala v rodinnom pute, našej romanovovskej krvi, ktorá nás chránila pred zúfalstvom.

Prosím vás, prosím vás, nerobte to.

Otec zdvihol bradu a stráže v miestnosti, ktoré ho rešpektovali, zrazu stáli o čosi vzpriamenejšie. Opäť vyzeral ako cár. „Bez rodiny nikam nejdem.“

„Tak vás budeme musieť odviesť násilím.“ Jurovskij nemusel bolševikom, ktorí stáli pred domom, nič prikázať. Mali početnú prevahu. „Môže vás niekto sprevádzať, no zajtra ráno vyrážame. Zvyšok rodiny sa k vám pripojí, keď chlapec... vy-zdravie.“ Takmer vyriekol *zomrie*. Nevyslovil to, no predsa len nás to ranilo viac ako čokoľvek iné, čo povedal.

Odísť. Zajtra. Násilím.

Veliteľove slová boli definitívne. Hnev v mojom vnútri sa dral na povrch a takmer som sa neovládla. Nemôžu nás rozdeliť! Prečo? Prečo musia otca odvliečiť tak náhlivo? A bez toho, aby nám prezradili kam?

Jurovskij sa otočil na päte a prikázal trom vojakom: „Dozrite na nich.“

Dom neprehľadali, takže denníky som nakoniec spálila zbytočne. Namiesto toho nás chceli rozdeliť. Kvôli Alexejeovej chorobe a mamkinmu podlomenému zdraviu... to môže byť naposledy, čo sme všetci spolu.

Otec ma chytil za ruku a odtiahol ma bokom. „Pod', Nas-ťa.“ Pravdepodobne si všimol, ako mnou lomcuje hnev.

„Nemôžu nás rozdeliť,“ zapišťala som, len čo sme sa bolševikom stratili z dosahu. „Nesmieš im to dovoliť!“

„Teraz nie je vhodný čas na odpor.“

„Ale kam? Kam vás to posielajú?“

„Pravdepodobne do Moskvy na súd.“

Moje hrdlo zachvátila pálava horúcejšia ako plameň, čo zničil moje denníky. „Preklínam tých bolševikov. Mala by som im narobiť diery do podrážok!“

Otcov úškrn zakryli fúzy. „Práve preto tu musíš ostať, Nasťa. Aby si svojimi šibalstvami všetkých rozveselila.“

„Ja s vami nejdem?“ zháčila som sa. Ako to, že sa tak rýchlo rozhodol?

„Musíš tu ešte niečo zariadiť...“

„Mikuláš...“ zavolala nás mamka. Tvárila sa pokojne, no krehkými prstami pevne zvierala obnosenú vreckovku. Otec k nej pribehol.

Nahnevaná som od nich odišla a nechala otca, nech sa pred odchodom môže sústrediť na bezodkladné záležitosti. Nič z toho, čo urobí, však nezahojí ranu v mojom srdci.

Nebola som však jediná, koho rozhodnutie bolševikov raniť. Všetci sa s touto bolesťou budeme musieť nejako vyrovnáť.

Vošla som do Alexejovej izby a zvalila sa na kraj postele. Zakašľal – slabo a chrapľavo. Nepochybne prívitejší zvuk ako hrozivý kašeľ, ktorý mu minulý týždeň spôsobil krvácanie a poškodil obličky.

Alexej už mnohokrát unikol smrti. Jeho choroba, hemofília, mu nezaručovala dlhý život. Keď ešte Rasputin žil, dokázal Alexeja vyliečiť len jediným slovom, dokonca aj cez telefón, hovorom z úplne iného mesta.

Teraz mohla Alexeja zachrániť len jeho vôľa žiť.

Všetko by bolo inak, ak by som sa mohla plne sústrediť na štúdium umenia kúziel. Túžila som siahnuť po nemeckej knihe zaklínadiel a čítať ju priamo pred očami všetkých bolševikov.

Alexej prestal kašľať a zadíval sa na mňa. „Vyzeráš strašne.“

Usmiala som sa. Uľavilo sa mi, že aspoň jeden člen rodiny chápal, že aj tú najchmúrnejšiu náladu možno zažehnať žartom. „Musela som za teba všetko porobiť, pretože si lenivý a stále len vylihuješ v posteli.“

„Buď rada. Ani si nevieš predstaviť, aké je leňošenie nudné,“ žmurkol na mňa, no vyzeral unavené. „Predpokladám, že sa ti už podarilo pozabíjať moje kurence.“

„Na raňajky dostali poriadnu porciu plsti z topánok.“

„Úbohé tvory. Až ma desí predstava, že sú v tvojej opatere.“ Kývol hlavou smerom k dverám. „Čo sa tam deje? Počul som, že prišli bolševici, no nik mi nič neprezradil.“

Keď sa Alexejov stav zhoršil, vždy sme sa pred ním vyhýbali negatívnym správam. Chápala som prečo – zúfalstvo by mohlo podlomiť jeho vôľu žiť a spomaliť jeho uzdravenie.

No s Alexejom sme si nikdy nič nezatajili. Vedeli sme, že temná nevedomosť bola omnoho horšia ako akákoľvek zlá správa. „Otca odvezú preč.“

Keď bol otec ešte cár, Alexej strávil čas s vojakmi na fronte, a tak moju vetu spracoval len s hlbokým nádychom. Ten sa však premenil na kašeľ. Podala som mu pohár vody.

„A čo... čo ja?“ spýtal sa nakoniec. „Tiež musím odísť. Som predsa cárovič.“

„Nemáš ešte dost síl,“ vyriekla som a ubránila sa slzám.

Jeho tvár, telo aj vôľa sa zocelili. „Zatiaľ, no čoskoro vyzdravím.“

Práve preto by z neho bol úžasný cár. „Pravdepodobne pošlú otca do Moskvy na súd. Odchádza zajtra ráno a my sa k nemu pripojíme, keď sa budeš cítiť lepšie.“ Uprela som naňho neľútostný pohľad. „Bolševický veliteľ si myslí, že zomrieš. Keď vyzdravieš, napľuješ mu do tváre.“

Z chodby sa niesol otcov hlas. Vyskočila som a ponáhľala sa za ním. Alexej mi ešte stihol zašepkať: „Vráť sa a všetko mi porozprávaj.“

Otec a Mária – o dva roky staršia sestra, s ktorou sme navyádzali kopu darebáctiev – sa potichu zhovárali v hale. Jej dlhé hnedé vlasy len umocnili bledý výraz na jej tvári, no statočne prikývla a odišla do našej izby.

Pribehla som k otcovi. „Ako ste sa rozhodli?“

„Tvoja mama pôjde so mnou,“ prezradil mi konečne. „Mária jej bude robiť spoločnosť.“

Ja ostávam.

Z tváre mi nepochybne vyčítal rezignáciu. Pohladil ma po líci a spustil tak záplavu slz. „V mojej neprítomnosti bude Tatiana hlavou rodiny. Ty budeš mať inú úlohu.“

Už sa rozhodol. Nebolo cesty späť. Moje srdce akoby rozrezali napoly. Všetko sa to dialo nesmierne rýchlo. Nechajú ma tu. Tolká neistota mi naháňala strach.

Schytila som ho za rukáv. „Neexistuje aj iná možnosť?“ Moju prosbu mohli počuť aj stráže na druhom konci domu, no nemala som dôvod skrývať lásku k svojej rodine.

Otec znel rovnako zúfalo. „Obávam sa, že nie, švibzik.“ Viedol ma hore po schodoch, preč od stráže. „Keď bude Alexej dostatočne silný na cestu, prídete za nami.“

Otvorila som ústa a chcela som protestovať – zbožňovala som odvrátať –, no otec sa ma zrazu spýtal zdanlivo nesúvisiacu otázku: „Kedy si naposledy čítala Puškina?“

Zacvakla som zubami, akoby som rozbíjala orech. Puškin. *Puškin*. Nastalo ticho. Otec si chcel byť istý, že som skutočne porozumela významu jeho otázky. V exile sme si vymysleli viaceré heslá a museli sa dorozumievať pomocou tajných správ.

Puškin značil tajomstvo.

Slzy na mojej tvári vystriedal potmehúdsky úsmev. „Chcela som ho čítať práve dnes.“ Hneď ako odíde, vkradnem sa do knižnice a nájdem tajomstvo, ktoré mi tam ukryl.

Otec sa obzrel. Žiadne stráže na obzore. Zastali sme. „Nasťa, o zaklínadlách toho vieš najviac. Rasputinovi som nedôveroval natoľko ako vaša mama, no viem, že ťa čomusi priučil a nepochybne dobre.“ Už nestrácal čas s tajnými kódmi.

„Stihol mi ukázať len základy.“ A aj to len veľmi stručne.

„Vieš stále viac ako tvoji súrodenci. Preto ti zverujem ro-
dinnú matriošku. Prines ju so sebou, keď sa k nám pripojíte.“

Zovrelo mi hrdlo. Pred trinástimi rokmi som videla, ako
mamka a otec otvorili jednu vrstvu maľovanej bábiky a vypus-
tili dnes zakázané kúzlo, ktorým priviedli na svet Alexeja. Od-
vtedy som bábiku nevidela. „Vyrobil ju Dočkin.“ Vasilij Doč-
kin, najuznávanější a najtalentovanejší ruský majster kúziel.

„Da. Bolševici ju nesmú získať.“

Mojou myslou prebehlo množstvo otázok a odpovedí. Keď
Rasputina zabili, ľudia sa majstrov kúziel začali báť. Verili, že
dokážu ovládať myseľ. A tak sa začala revolúcia, ktorá donútila
otca abdikovať a spustila prenasledovanie majstrov kúziel, pek-
ne jedného po druhom.

„Bolševici pomocou matriošky nájdu Dočkina a zabijú ho,“
usúdila som. „Musím ho ochrániť.“ Revolucionári boli hlupáci.
O starých kúzlach nevedeli vôbec nič. Ich zaklínadlá boli teraz
v Rusku zakázané. Zakázané veci zbožňujem.

„Zverujem ti ju z iného dôvodu.“ Otec sa obzrel ponad
plece. „Nasťa, táto bábika bude možno naša jediná spása.“

V mojej hrudi sa zrodilo známe vzrušenie. Otec úlohu zve-
ril práve mne a nie mojim starším sestrám Olge či Tatiane,
pretože vedel, že jedine ja to dokážem. Bola som prešibaná -
ony zas veľmi úprimné. „Nesklamem vás, otec.“

Pobozkal ma na čelo. „Nikdy si ma nesklamala. Choď
a pomôž Márii pobaliť sa.“

Otočila som sa na opätku a kráčala po dome guvernéra
v Tobolsku, akoby som bola opäť veľkokňažná Anastázia Ni-
kolajevna v Alexandrovom paláci.

Môžem predstierať, že otec neabdikoval.

Môžem predstierať, že nás nevyhnali.

A teraz, keď mi otec zveril dôležitú úlohu, môžem aspoň
na chvíľku predstierať, že sa neobávam, že mamu, otca ani Má-
riu už nikdy neuvidím.

Vošla som do izby, kde som spávala so sestrou. Mária postávala nad svojim hnedým kufrom a napriek svojej zavalitej postave osemnásťročnej ženy vyzerala až priveľmi zraniteľná a neistá.

Povzdychla som si a prešla do rohu izby. „Musela si sa ponúknuť, že pôjdeš s rodičmi.“ Z police som vzala pár kníh a vložila jej ich do kufra. Chcela som sa uistiť, že si zbalila tie najdôležitejšie – Tolstého, Dostojevského, Turgeneva a Čechova. Snažila som sa potlačiť závisť – želala som si, aby som šla namiesto nej. Kto by sa však potom postaral o Alexeja?

Vedela som, že keď Márii nanútim literatúru, prebudí sa z bezmocného snenia. Vybrala knihy z kufra a vymenila ich za perleťové šaty. „Nemôžem predsa dopustiť, aby mamka ostala počas otcovho procesu sama.“

Skúsila som jej opäť zbaliť dve knihy. Ako plánovala zabiť nudu vo vlaku bez nich? „Večerné šaty nebudeš na súde vôbec potrebovať, Mária.“ S veľkou pravdepodobnosťou vlastne už nikdy. To, prečo ich vôbec do Toboľska priniesla, dávalo zmysel len koketnej Márii.

Ak budeme mať šťastie, po súde nám – posledným z rodu Romanovovcov – dovoľia vypariť sa na ruský vidiek a žiť ako zvyšok pospolitého ľudu.

„Ideme predsa do Moskvy,“ upozornila ma Mária. „Radšej chcem mať so sebou pôvabné šaty ako staré zaprášené knihy,“ vyriekla a vyhodila knihy z kufra. Stihla som chytiť všetky okrem Dostojevského, ktorý spadol na zem. Moja duša popraskala spolu s viazaním krehkých stránok.

Zdvihla som knihu zo zeme. „Vedela si, že Dostojevskij bol takisto istý čas vo vyhnanstve v Toboľsku? Bude to zlé znamenie, ak ho tu necháš,“ povedala som a podala jej knihu.

„Tak ju prinesieš ty, keď sa k nám pripojíte.“

Uškrnula som sa a netrápilo ma, že grimasy boli pod úroveň zreleho vystupovania šestnásťročnej princeznej. Bývalej princeznej. „Ktovie, kedy to bude.“

„Čoskoro sa opäť uvidíme, švibzik.“

Napätie a strach nezmiernila, ani keď ma oslovila mojou prezývkou – škriatok po rusky. „Musíš napísať, keď dorazíte.“

„Ak mi to dovoľia.“ Netriasli sa jej ruky, no ponad kufor sa naklonila, akoby sa zvijala od bolesti.

„Len sa na nich usmeješ a dovoľia ti robiť čokoľvek, čo si budeš želať.“ Papiere som uložila na spodok kufra. Z nás dvoch som teraz ja bola tá silná. Presne taký bol náš vzťah. Keď jednej ubúdali sily, druhá jej pomohla pozbierať sa. „S otcom sa určite s boľševikmi spriatelíte, presne tak ako s vojakmi tu v Toboľsku. Otec sa síce vzdal trónu, no ešte stále sme cárska rodina. Sme Romanovovci. Puto našich srdc...“

„... sa tiahne naprieč časom, spomienkami a dialkou,“ dokončila za mňa Mária.

Naše milované Rusko zaplavilo mysle ľudí propagandou – otca vykreslili ako slabého, neľútostného cára, ktorému nezáležalo na životoch ruských vojakov. Vôbec ho nepoznali. Môžeme sa brániť jedine tak, že boľševikom dokážeme, že sa mylia. Odkedy sme dorazili do Toboľska, stráže sme si nesmierne obľúbili. Verím, že aj ony nás – alebo aspoň zistili, kto skutočne sme a že nie sme takí, akých nás revolucionári vykreslili.

No časy sa menili. Chcú nás rozdeliť. Ľud síce otca zvrhol z trónu, no boľševici sa zmocnili dočasnej vlády. Vladimír Lenin sa dostal na čelo Ruska a nik netušil, čo spraví. Bála som sa, čo s nami nakoniec bude. Naše hlasy strácali silu.

Nik predsa nedokáže prekričať revolúciu.

Mária konečne zavrela kufor. „Alexej si myslí, že nás rozdelia kvôli nemu.“

Padla som na lôžko a dávala sa na opadávajúcu farbu na strope. „Na vine sú boľševici. Ak by uznali, že pre naše milované Rusko nepredstavujeme žiadnu hrozbu, mohli by sme začať nový život v pokoji niekde v malej dedine.“

„Súdny proces o všetkom konečne rozhodne.“

V tú noc nik nezažmúril oka.

Svitanie sme privítali s unavenými červenými očami a pochmúrnou náladou. Oľga – dvadsaťdvaročná a najstaršia sponedzi súrodencov – išla skontrolovať Alexeja. Tatiana strávila ráno s otcom, ktorý jej dával posledné rady ohľadne bolševikov. S Máriou sme sa vo svojej izbe v tichosti naraňajkovali. Jediné slovo by prerazilo hrádzu a spustilo záplavu slz. Dnes sme však museli byť silné.

Mária zdvihla kufor z postele len jednou rukou. Nepotrebovala moju pomoc – odjakživa som ja mala hlavu plnú darebáctiev a ona telo plné svalov. Spoločne sme vošli do vstupnej haly, kde sa moje emocionálne brnenie začalo rozpadáť. Na koberci sme vytvorili dva rady.

Odchádzali: otec, mamka a Mária.

Ostávali: Oľga, Tatiana, ja a Alexej, ktorý sedel na drevenom vozíku, celý zabalený do deky, až mu spod hrivy medených vlasov ledva vytrčala tvár.

Nastal čas rozlúčky.

Tretiu líniu tvorili toboľskí vojaci, ktorí nás pozorovali. Otec k nim podišiel a každému potriasol rukou. Všetci vyzerali nešťastne – akoby ich otcov odchod zasiahol rovnako ako nás. Rozdal im zopár cigariet a s jedným z vojakov zažartoval o ich nedávnej kartovej partii.

Pri dverách stála skupina bolševikov. Chystali sa otca odviezť preč. Vôbec som si ich nevšimala. Toto bola naša chvíľa. Dávala som sa na otca a naše pohľady sa stretli. Z jeho očí vyžarovala rovnaká bolesť, aká zvierala moje vnútro.

Najprv som sa rozlúčila s mamkou. Potom som pristúpila k Márii. Po líci jej tiekli slzy, vďaka čomu moje oči ostali suché. „Tiež mi musíš napísať, Nasta.“